

تجاوز عراق، اشغال خرمشهر و واکنش کشورهای منطقه...

دکتر اسماعیل منصوری

خبر بودند. برای نمونه نشریه نیویورک تایمز می نویسد: «تحلیلگران می گویند که عراق به رغم مقاومت مداوم مردم ایران، به اکثر هدفهای اولیه خود رسیده است. اشغال حدود ۱۲۴ مایل مربع از سرزمینهای مورد اختلاف و تسلط بر شط العرب به علاوه خرمشهر و اهواز و نیز محاصره پالایشگاه عظیم نفت آبادان از آن جمله است. (۴)»

هدفهای اولیه یعنی اشغال شهرهای ایران بسیار با معناست که بعداً با ادعای مالکیت عراق بر این شهرها همراه می شود. صدام حسین، فرمانده کل نیروهای مسلح عراق اعلام کرد: هدفهای اولیه یعنی اشغال شهرهای ایران بسیار با معناست که بعداً با ادعای مالکیت عراق بر این شهرها همراه می شود. صدام حسین، فرمانده کل نیروهای مسلح عراق اعلام کرد:

«پرچم عراق بر فراز شهرک سوسنگرد خفاجیه به اهتزاز در آمده است. بر اساس این بیانیه عراق، ایرانیها از روی جعل و تزویر، خفاجیه را سوسنگرد نام گذاردند.»

این سخن نشانه آن است که عراق، این شهرک را جزئی از اراضی اصلی خود به شمار می آورد. (۵)

ادعای مالکیت سران رژیم عراق با تغییر اسم شهرها نظیر محمره به جای خرمشهر و عربستان به جای خوزستان آغاز می شود. طه یاسین رمضان، معاون رئیس شورای فرماندهی عراق پس از سقوط خرمشهر اعلام کرد:

«عربستان (خوزستان) آزاد شده است. (۶)»

این ادعاها در مالکیت خوزستان نشان می دهد که ارتش رژیم عراق برای ماندن آمده بود، به طوری که پس از سقوط خرمشهر، مطبوعات عراق اعلام کردند:

«محمره (خرمشهر) سرزمین اجدادی است و نیروهای مسلح عراق آن شهر را برای ابد باز پس گرفته اند. (۷)»

حتی مسئولین رژیم عراق اعلام کردند که مناطق آزادشده از ایران را در شبکه پست و تلفن خود ادغام می کنند. (۸) بنابراین رژیم عراق علاوه بر اشغال شهرهای مرزی خوزستان و غرب نظیر قصر شیرین، یکی از اهداف تجاوز را که همان تجزیه خوزستان باشد، به طور علنی در مصاحبه ها و بیانیه های رسمی خود اعلام کرد و رسانه های خبری منطقه و جهان نیز بعضاً به طور غیر مستقیم، با تکرار گفته های سران رژیم عراق، آذهان عمومی را برای پذیرش این ادعا آماده می کردند.

موضعگیری امام خمینی در برابر تهاجم ارتش عراق:

سایه سهمگین تهاجم سراسری ارتش عراق در اوضاع نابسامان سیاسی و اقتصادی کشور بر بیکر ملت و مسئولین ایران سنگینی می کرد؛ به طوری که وحشت و اضطراب از عاقبت کار احساس طبیعی همگان بود. در چنین اوضاع و احوالی؛ همه دیدگان به تدابیر امام خمینی (س) دوخته شده بود. امام ارحل (ره) هم خوب می دانست که تنها او باید در آن شرایط حساس حرف آخر را بزند؛ بنابراین در سخنانی، عنصر ایمان و توکل به خدا را بزرگ ترین پایه قدرت و توانایی دانست و قدرت دشمن را در برابر آن ناپذیر تلقی کرد و فرمود:

تجاوز و تهاجم سراسری رژیم عراق در عین سنگینی با سرعت عجیبی همراه بود که حکایت از اهداف از پیش برنامه ریزی شده آنها دارد. اگرچه حمله رژیم عراق برای جمهوری اسلامی ایران قابل پیش بینی بود؛ اما نه با این حجم و گستردگی غافلگیرانه و غیر قابل تصور.

اشغال شهرهای مرزی ایران:

رژیم بعثی عراق نیروهای خود را برای تصرف شهرهای استان خوزستان به کار گرفت؛ به طوری که از مجوزهای شلمچه، نشوه و تنگه چزابه، در قوفل به اشغال خاک خوزستان پرداخت. هدف مهم و استراتژیک او، اشغال خرمشهر بود که با وجود مقاومت سرسختانه دلیر مردان اسلام، سرانجام این شهر کلیدی را به تصرف خود در آورد. تحلیلگران سیاسی ضمن اعتراف به مقاومت شجاعانه رزمندگان اسلام، از رسیدن رژیم عراق به اهدافش خبر دادند که این نشان می دهد همگان از اهداف تجاوز رژیم عراق با

ارتش رژیم عراق با اهداف از پیش تعیین شده، سرانجام تهاجم سراسری خود را علیه ایران در تاریخ ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ از زمین، هوا و دریا آغاز کرد. استعداد نیروی زمینی ارتش عراق در آغاز تجاوز، بالغ بر ۴۸ یگان بود که شامل ۱۲ لشکر مرکب از ۵ لشکر پیاده، ۵ لشکر زرهی، ۲ لشکر مکانیزه و همچنین ۱۵ تیپ مستقل شامل ۱۰ تیپ پیاده، یک تیپ زرهی، یک تیپ مکانیزه و ۳ تیپ نیروهای مخصوص، به اضافه تیپ ۱۰ گارد جمهوری و نیز نیروهای گارد مرزی شامل ۲۰ تیپ مرزی بود. همچنین ماشین نظامی عراق با بهره مندی کامل از تجهیزات نظامی نظیر ۸۰۰ قیضه توپ، ۵۴۰۰ دستگاه تانک و نفربر، ۴۰۰ قیضه توپ ضد هوایی، ۳۶۶ فروند هواپیما و ۴۰۰ فروند هلیکوپتر، از آمادگی عملیاتی مناسبی برخوردار بود. (۱)(۱)

خبر گزاریهای انگلستان بلافاصله گزارش دادند: «ایران و عراق حالت جنگی میان دو کشور را اعلام کردند. هوایماهای عراق اقدام به بمباران کلیه پایگاههای نظامی در داخل خاک ایران از جمله فرودگاه مهرآباد کردند. در پی این حملات خسارات سنگینی به تأسیسات نظامی و غیر نظامی وارد آمد. خبرگزاری عراق اعلام کرد: «نیروی هوایی عراق در حدود ساعت ۱۲ ظهر امروز (۱۹۸۰/۹/۲۳) به وقت محلی، به چند فرودگاه نظامی ایران حمله کرد. جنگنده های عراق با موشکهای هوا به زمین، به شش فرودگاه نظامی در مناطق آبادان، اصفهان، آغاچاری و در عربستان (خوزستان ایران) حمله کردند و خسارات سنگینی را وارد آوردند.» (۲)

صدام حسین نیز طی مصاحبه ای گفت:

«نیروی هوایی پیروز ما، پایگاههای گروه مجبوس را بمباران کرد و خسارات سنگینی را به آنها وارد آورد. در دریا، نیروهای جسور ما در برابر نیروی دریایی دشمن پایداری و در خشکی، نیروهای دلار ما به سوی اهداف از پیش تعیین شده پیشروی کردند و ظرف چند روز گذشته از صبح دوشنبه ۲۲ سپتامبر تا به امروز این مأموریتها را با دلایری و لیاقت و سرعت انجام دادند. (۳)»

تجاوز و تهاجم سراسری رژیم عراق در عین سنگینی با سرعت عجیبی همراه بود که حکایت از اهداف از پیش برنامه ریزی شده آنها دارد. اگر چه حمله رژیم عراق برای جمهوری اسلامی ایران قابل پیش بینی بود؛ اما نه با این حجم و گستردگی غافلگیرانه و غیر قابل تصور.

« من از ملت بزرگ ایران خواهانم که در هر مسئله‌ای که پیش خواهد آمد؛ قوی باشند، قدرتمند باشند، متکی به خدای تبارک و تعالی باشند و از هیچ چیز باک نداشته باشند. ما از آن قدرتهای بزرگ نترسیم. این (صدام) که قدرتی ندارد، عراق که چیزی نیست. (۹)»

این سخنان ملکوتی امام راحل (ره) که از قلب مطمئن و جان آرام او سرچشمه می‌گرفت، روحیه مردم و مسئولین را تقویت و انگیزه آنها را به خدا بیشتر کرد و انگیزه دفاع و مبارزه با دشمن را در آنان به ویژه جوانان جان بر کف میهن اسلامی بالا برد تا جایی که فرمود:

« هر وقتی که مقتضی بشود من پیامی به ملت خواهم داد و به صدام حسین و امثال او ثابت خواهم کرد که اینها، این اذنان آمریکا قابل ذکر نیستند. (۱۰)»

امام راحل (ره) با تحقیر دشمن، مردم را به مبارزه و حتی شکست دشمن امیدوار کرد و این از صحنه‌های اعجاز آفرین ولایت فقیه در نظام جمهوری اسلامی است که در بحرانی ترین شرایط، کشتی نظام را از تلاطم توفانها نجات می‌دهد و ثابت می‌کند که جوهر اقتدار نظام و امنیت کشور، ولایت است. به دنبال موضعگیری شجاعانه امام راحل (ره)، شاهد جوشش مقاومت مردمی در همه آحاد ملت و مسئولان و دولتمردان نظام جمهوری اسلامی هستیم؛ به طوری که مرد وزن و پیر و جوان، یکپارچه برای دفع تجاوز و آزادسازی مناطق اشغال شده، بسیج شدند.

همچنین امام راحل (ره) به مسئولان سیاسی و نظامی دستور دادند در شورای عالی دفاع به تهیه و تدوین طرحها و برنامه‌های کلان دفاعی به طور کلاسیک بپردازند و با تشکیل سازمانهای رزمی به سازماندهی نیروهای مردمی برای اعزام به جبهه‌های گمبارند.

مقاومت مردمی:

پس از آنکه از سوی امام راحل (س)، خط مشی دفاعی تبیین شد، مقاومت خود جوش مردمی در همه جا شکل گرفت؛ به ویژه این مقاومت در شهرهای اشغالی ایران توسط ارتش عراق بروز فرایندهای داشت؛ به طوری که فرماندهان ارتش عراق و خبرگزارهای جهان زبان به اعتراف گشودند. خبرگزاری رویتر در مورد مقاومت مردم آبادان می‌نویسد:

«نیروهای عراقی، تحکیم محاصره شهر نفتی آبادان ایران را با حلقه‌ای از فولاد آغاز کرده‌اند. اما ساکنین شهر مقاومت شدیدی نشان می‌دهند. (۱۱)»

این در حالی است که صدام حسین طی محاسبات غلط خویش به فرماندهانش گفته بود در هر شهری وارد شوید مردم از شما استقبال خواهند کرد. نشریه گاردین از قول یک دهقان پیر می‌گوید:

«ما با جنگ و ناخن به این زمین خواهیم چسبید. اگر آنها (ارتش عراق) همه چیز را نابود کنند؛ مادر چادرها خواهیم خوابید. بعد باز خواهیم گشت و همه چیز را چون ویتنام خواهیم ساخت.» سپس می‌گوید:

« این مقایسه اتفاقی نیست. همه مردم در اینجا می‌گویند که امپریالیسم آمریکا پشت صدام حسین است. (۱۲)»

مقاومت در شهرهای اشغالی به گونه‌ای مردمی شده بود که حتی کودکان و زنان، دوشادوش پدران و مردان خود در نبرد شرکت جستند. این صحنه‌های حماسی نیز از چشم خبرنگاران پنهان نماندند؛ به طوری که گزارش دادند: مقاومت در شهرهای اشغالی به گونه‌ای مردمی شده بود که حتی کودکان و زنان، دوشادوش پدران و مردان خود در نبرد شرکت جستند. این صحنه‌های حماسی نیز از چشم خبرنگاران پنهان نماندند؛ به طوری که گزارش دادند:

«در خرمشهر و آبادان، دوشادوش پدران و مردان خود در نبرد شرکت داشتند و یکی از آنها که ۱۴ ساله بود با افتخار برای خبرنگاران غربی تعریف کرد که چگونه با دو کونکول مولوتف، تانک عراقی را منهدم کرده است. (۱۳)»

اینها گزارش و اعتراف خبرنگاران خارجی از صحنه‌های مقاومت مردم شهرهای مرزی به همراه جوانان سلحشور و رزمنده سپاه

رژیم عراق علاوه بر اشغال شهرهای مرزی خوزستان و غرب نظیر قصر شیرین، یکی از اهداف تجاوز را که همان تجزیه خوزستان باشد، به طور علنی در مصاحبه‌ها و بیانیه‌های رسمی خود اعلام کرد و رسانه‌های خبری منطقه و جهان نیز بعضاً به طور غیر مستقیم، با تکرار گفته‌های سران رژیم عراق، آذهان عمومی را برای پذیرش این ادعا آماده می‌کردند.

و ارتش است که غالباً برای اهداف دیگری به منطقه آمده بودند، اما همایش زیبای مقاومت و حماسه دینی، آنها را به حیرت آورد و حداقل واکنش آنها گزارش این منظره‌های مقاومت و روحیه ایثار و شهادت طلبی مردم بود. اینها گزارش و اعتراف خبرنگاران خارجی از صحنه‌های مقاومت مردم شهرهای مرزی به همراه جوانان سلحشور و رزمنده سپاه و ارتش است که غالباً برای اهداف دیگری به منطقه آمده بودند.

قطعاً منشأ این مقاومت و پایداری، ایمان و عشق به اسلام و میهن اسلامی و اطاعت صادفانه از دستور امام خمینی (ره) بود که موجب مباحثات و سرفرازی ایران اسلامی شد. به طوری که امام راحل (ره) در این باره فرمودند:

« آنچه برای اینجانب غرور انگیز و افتخار آفرین است، روحیه بزرگ و قلوب سرشار از ایمان و اخلاص و روح شهادت طلبی این عزیزان است که سربازان حقیقی ولی الله الاعظم ارواحنا فی جنته است. (۱۴)»

بدین ترتیب ایمان و عشق به خدا، رمز مقاومت و پایداری ملت ایران در هشت سال دفاع مقدس بود که از نظر امام راحل (ره) «فتح الفتوح» نامیده شد و در طول سالین مبارزه، همواره به عنوان جوهر دفاع و مقاومت مورد توجه رزمندگان اسلام بود.

تخریب مناطق مسکونی، درمانی، آموزشی:

ارتش رژیم عراق برای درهم کوبیدن مقاومت مردم در شهرهای مرزی، با موشک و از طریق هوا و زمین به خانه‌ها، بیمارستانها و اماکن آموزشی حمله می‌کرد. رژیم عراق از کشتن زنان و کودکان در خانه‌ها و یا بیماران در بیمارستانها یا دانش آموزان در مدرسه‌ها، ابائی نداشت. اگر چه مجامع خبری داخل عراق در آغاز، این حملات را انکار می‌کردند، اما خبرنگارهای خارجی از این جنایت صدام که بی رحمانه به مناطق مسکونی، درمانی و ... حمله می‌کرد، خبر دادند. گاردین نوشت:

« بر اثر حمله نیروهای عراقی با موشکهای زمینی به مناطق مسکونی در شهر دزفول واقع در جنوب غربی ایران، بیش از ۱۰۰ نفر کشته و ۱۷۴ نفر مجروح شدند. (۱۵)»

رژیم عراق بعدها که در یافت، مقاومت مردمی در ایران، ریشه در اسلام دارد و همگانی است. حملات ددمنشانه خود را به سایر شهرها گسترش داد و برخلاف همه موازین بین المللی، با هواپیما و موشک‌های دوربرد به مناطق مسکونی شهرهای مختلف ایران، مراکز درمانی و آموزشی و بناهای تاریخی و فرهنگی حمله‌ور شد.

واکنش دولتها و سازمانهای بین المللی:

پس از تجاوز سراسری رژیم عراق به خاک جمهوری اسلامی ایران، دولتها و مجامع بین المللی واکنشهای متفاوتی را از خود نشان دادند. دولتهای منطقه به ویژه عربستان، اردن و کویت حمایت خود را از عراق اعلام کردند. (۱۶) ملک حسین پادشاه وقت اردن ضمن تماس تلفنی با صدام حسین، دستاوردهای ارتش شجاع عراق را تبریک گفت و بر حمایت کامل اردن از عراق تأکید کرد که جزایر سه گانه عربی که از سوی رژیم ایران به

اشغال در آمده است؛ باید به این کشور باز پس داده شود. (۱۸) اغلب حمایتها با تمجید و ستایش از صدام حسین همراه بود. یک مقام رسمی اردن نزدیک به شاه حسین گفت: «صدام حسین یقیناً به عنوان مرد قدرتمند در رهبری ملی اعراب در خواهد آمد و پیروزی وی در جنگ با ایران، اولین عملیات موفقیت آمیز نظامی اعراب در طول سال گذشته خواهد بود. (۱۹)»

همچنین انجمن ادبیای کشور کویت با ارسال تلگرافی به صدام حسین، حمایت کامل خود را از عراق در جنگ با ایران اعلام کرد. در این تلگراف آمده است:

فرز صالح عربیت رفیق صدام حسین بغداد

افتخار دارم که تصمیم هیئت اداری انجمن ادبیای کویت با تمامی اعضای آن را در حمایت کامل از موضع شجاعانه شما برای استرداد اراضی عراق از غاصبین فارس به اطلاع برسانم. ... به پیش ای قهرمان عربیت و پیروزی از آن ارتش بزرگ ما باد. (احمد سقاف- دبیر کل) (۲۰) (۲۰)

البته صدام حسین این اظهار ارادت و حمایت ادبیای کویت را در تجاوز به آن کشور پاسخ داد و مشاعر ادبا و نویسندگان کویت را به اوج تحقیر کشاند!!

شورای همکاری حوزه خلیج فارس در کنار صدام حسین علیه ایران صف آرای کرد. (۲۱) (۲۱) دبیرکل اتحادیه عرب طی مکالمه تلفنی با دبیر شورای فرماندهی عراق، از مواضع قوی و عربی صدام حسین ستایش کرد. دبیرکل اتحادیه عرب طی مکالمه

تلفنی با دبیر شورای فرماندهی عراق، از مواضع قوی و عربی صدام حسین ستایش کرد. دبیرکل اتحادیه عرب طی مکالمه تلفنی با دبیر شورای فرماندهی عراق، از مواضع قوی و عربی صدام حسین ستایش کرد. (۲۲) (۲۲) دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی ضمن ارسال دو تلگراف به صدام حسین و امام خمینی خواستار برقراری آتش بس فوری شد. دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی ضمن ارسال دو تلگراف به صدام حسین و امام خمینی خواستار برقراری آتش بس فوری شد. (۲۳) (۲۳)

کشورهای غربی اگر چه از اقدامات صدام حسین راضی بودند؛ اما با لحنی متناقض به اظهار نظر پرداختند: تا اینکه رژیم عراق با حرکتهای غرب پسند خود، حمایت اغلب آنها را جلب کرد. در این بین، موضعگیری شورای امنیت سازمان ملل به عنوان نماد رسمی حل مناقشه، برای همگان قابل توجه بود تا اینکه «کورت والدهایم» دبیر کل وقت سازمان ملل متحد، بر اساس ماده ۹۹ منشور، نامه‌ای بدین مضمون به شورای امنیت نوشت: من از گسترش اختلاف بین ایران و عراق نگرانم. این امر به عقیده من یک تهدید جدی بالقوه برای صلح و امنیت بین المللی است. (۲۴) (۲۴)

منابع و بی‌نوشتها: منابع و بی‌نوشتها:

- ۱- از خونین شهر تا خرمشهر - صفحه ۲۴.
- ۲- شرق الاوسط - ۱۳۵۹/۷/۱ - برابر با ۱۹۸۰/۹/۲۳.
- ۳- اللواء - ۱۳۵۹/۷/۷.
- ۴- نشریه نیویورک تایمز - ۱۹۸۰/۹/۳۰ - ۱۳۵۹/۷/۸.
- ۵- نشریه- الشرق الاوسط - ۱۹۸۰/۹/۲۸ - ۱۳۵۹/۷/۶.
- ۶- نشریه الانوار - ۱۳۵۹/۷/۸.
- ۷- نشریه الشرق الاوسط - ۱۳۵۹/۷/۵.
- ۸- نشریه السفير - ۱۳۵۹/۷/۷.
- ۹- صحیفه نور - جلد ۱۳ - صفحه ۳۲۲.
- ۱۰- صحیفه نور - جلد ۱۳ - صفحه ۳۲۱.
- ۱۱- نشریه الانوار - ۱۹۸۰/۱۰/۱۹ - ۱۳۵۹/۷/۲۷.
- ۱۲- نشریه گاردین - ۱۹۸۰/۱۰/۱۴ - ۱۳۵۹/۷/۲۲.
- ۱۳- نشریه گاردین - ۱۹۸۰/۱۰/۱۶ - ۱۳۵۹/۷/۲۴.
- ۱۴- صحیفه نور - جلد ۱۳ - صفحه ۳۲۸.
- ۱۵- نشریه گاردین - ۱۹۸۰/۱۰/۲۷ - ۱۳۵۹/۸/۵.
- ۱۶- نشریه الشرق الاوسط - ۱۹۸۰/۹/۲۵.
- ۱۷- نشریه الشرق الاوسط - ۱۹۸۰/۹/۲۴.
- ۱۸- نشریه الشرق الاوسط - ۱۹۸۰/۹/۲۳.
- ۱۹- نشریه واشنگتن پست - ۱۹۸۰/۹/۳۰.
- ۲۰- نشریه الایب - ۱۹۸۰/۹/۲۸.
- ۲۱- الشرق الاوسط - ۱۹۸۰/۹/۲۴.
- ۲۲- الشرق الاوسط - ۱۹۸۰/۹/۲۵.
- ۲۳- الشرق الاوسط - ۱۹۸۰/۹/۲۴.
- ۲۴- روزنامه کیهان - ۱۳۵۹/۷/۲.

